

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи Кафедра
спеціальної педагогіки та спеціальної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА

Розвиток soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей засобами
психологічного тренінга

Виконала студентка групи СОМ-2
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Ісмоїлова Анастасія Михайлівна
Керівник: Дергач М. А.
Рецензент: Партико Н.В.
Нормоконтроль_Анастасія ШТЕПЕНКО

Запоріжжя 2024 р.

Комунальний заклад вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради

Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук

Кафедра спеціальної освіти

Освітньо-кваліфікаційний рівень освіти: другий (магістерський)

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ Микита ПАНОВ

01 вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ СТУДЕНТА СПАКОВІЙ АЛЛІ СЕРГІЙВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи: «Розвиток soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей засобами психологічного тренінга». Керівник кваліфікаційної роботи Дергач М. А., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти, затверджений наказом комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради від 13 жовтня 2023 року № 304/од.

2. Строк подання студентом роботи 25 грудня 2023 року.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи:

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості розвитку soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей шляхом їхнього залучення до психологічного тренінга.

Об'єкт дослідження – soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Предмет дослідження – психологічний тренінг, як засіб розвитку soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

4. Зміст кваліфікаційної роботи

1.1. Фонетико-фонематичне недорозвиненням мовлення дошкільників як логопедична проблема

1.2. Особливості порушення фонематичного сприймання та фонетичної сторони мовлення у дошкільників з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

1.3. Практика корекції порушень фонематичного сприймання та фонетичної сторони мовлення у дошкільників з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

2.1. Організація та процедура обстеження фонематичного сприймання та фонетичної сторони мовлення дошкільників з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

2.2. Проведення обстеження фонематичного сприймання та фонетичної сторони мовлення дошкільників з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

2.3. Аналіз результатів обстеження фонематичного сприймання та фонетичних розладів мовлення дошкільників з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

3.1. Арт-терапевтичні засоби в корекційній роботі з дошкільниками із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

3.2. Програма з корекції засобами арт-терапії фонематичного сприймання та фонетичних розладів мовлення дошкільниками із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

3.3. Інтерпретація результатів впровадження програми з корекції засобами арт-терапії фонематичного сприймання та фонетичних розладів мовлення дошкільниками із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення

5. Перелік графічного матеріалу: 5 табл., 6 рис.

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата			
		завдання видав		завдання прийняв	
Вступ	Дергач М. А., професор	16.09.2023		16.09.2023	
Розділ 1.	Дергач М. А., професор	29.09.2023		29.09.2023	
Розділ 2.	Дергач М. А., професор	13.10.2023		13.10.2023	
Розділ 3.	Дергач М. А., професор	03.11.2023		03.11.2023	
Висновки	Дергач М. А., професор	05.12.2023		05.12.2023	

7. Дата видачі завдання 01 вересня 2023 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	15.09.2023	виконано
2	Виконання вступу	28.09.2023	виконано
3	Виконання розділу 1	12.10.2023	виконано
4	Виконання розділу 2	02.11.2023	виконано
5	Виконання розділу 3	04.12.2023	виконано
6	Формулювання висновків	12.12.2023	виконано
7	Подання роботи на нормоконтроль	22.12.2023	виконано
8	Подання роботи на кафедру	25.12.2023	виконано

Студент _____ Анастасія ІСМОІЛОВА

Керівник роботи _____ Маргарита ДЕРГАЧ

РЕФЕРАТ

Магістерська робота: 94 с. 5 табл., 6 рис., 42 джерела, 10 додатків.

Об'єкт дослідження: soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Мета роботи: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості розвитку soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей шляхом їхнього залучення до психологічного тренінга.

Методи дослідження: описовий, порівняльний.

Soft skills – непрофесійні загальні навички, які відповідають за вміння бути стійким, впевненим, розуміти свої емоції та емоції інших, ставитись до проблеми креативно і вирішувати її послідовно. Всі ці характеристики можна і потрібно розвивати майбутнім фахівцям гуманітарних напрямів. Дефіцит розвитку навичок soft skills може викликати складнощі у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, значне підвищення рівня стресу, емоційну обмеженість що, у свою чергу, призведе до втрати авторитету, а також зниження ефективності та результативності психолого-педагогічної діяльності.

Отже, необхідно детально вивчити компетенції soft skills, шляхи їх вдосконалення, а також перевірити і дослідити методи психологічного тренінгу в ракурсі обраної теми.

SOFT SKILLS, НАВИЧКИ, КОМПЕТЕНЦІЇ, ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ

ВСТУП

Актуальність теми. Суворая реальність сучасного світу: пандемія, війна, нововведення в освіті – все це потребує від студента навчитися бути майстром своєї справи з високим рівнем адаптаційних можливостей, вмінням мислити ясно та послідовно в будь-якій ситуації та здатністю до швидкого відновлення. Тому ми вирішили зупинитись на більш детальному описі формування soft skills у студентів-бакалаврів гуманітарних спеціальностей, адже саме вони у майбутньому відповідатимуть за успіх у навчання та вихованні дітей, які по своїй природі знаходяться у постійному розвитку і трансформації особистості, а також можуть мати особливі потреби, що, у свою чергу, вимагає неймовірної гнучкості від педагога, логопеда, психолога, дефектолога, вихователя або соціального працівника.

Зазначимо, що soft skills у майбутніх фахівців будь-яких спеціальностей є актуальною проблемою та обґрунтованою вимогою до освіти людей в сучасних глобалізованих умовах. Питаннями формування soft skills у здобувачів освіти наразі займаються дослідники О. Глазунова, С.Голод, К.Коваль, В.Корольчук, К.Корсікова, Л. Степанова, А.Стадній та ін [1].

Soft skills – не просто навички гнучкості, а вміння пристосовуватись до змін з мінімальною втратою для себе та максимальною ефективністю. На думку вітчизняних дослідників К. Коваль, Н. Длугуновича, Ю. Лавриша soft skills – це навички, вміння та характеристики, які дозволяють бути успішними в своїй професійній діяльності. Вченими зазначається, що для різних видів діяльності пріоритетними є різні види soft skills. Наприклад, інститут М. Планка в Мюнхені (Німеччина) виділяє 4 групи soft skills, які є особливо важливими у сучасному суспільстві – це особистісна динаміка (почуття відповідальності, прагнення до досягнень, впевненість в собі, висока мотивація), область міжособистісних відносин (контактність, об'єктивна

самооцінка, співчуття та співпереживання іншим людям), прагнення до успіху (самовіддача, мотивація до підтримання статусу, схильність до систематизації, ініціативність), витривалість (стійкість до критики, стійкість до невдач, позитивна емоційна установка, твердість життєвої позиції, задоволення роботою) [2].

У сучасному науковому світі «soft skills» прийнято поділяти на такі групи навичок:

1. Комунікативні навички.
2. Самоорганізація.
3. Навички креативного мислення.
4. Навичка працювати з інформаційними джерелами.
5. Навичка стресостійкості[1].

Однак ми, узагальнивши вивчені теоретичні дані, виділили 4 головні компетенції, які, на нашу думку, займають центральне положення в понятті soft skills студентів-бакалаврів гуманітарних спеціальностей і згідно з якими був побудований експеримент: емоційний інтелект, критичне мислення, креативність, резил'єнтність. Таким чином, емоційний інтелект відповідає за мотивацію майбутнього фахівця, його контроль над емоціями, регуляцію настрою і виступає прикладом поведінки для дітей, адже саме емоції часто виступають двигуном наших дій. У свою чергу критичне мислення є фундаментом формування вміння мислити логічно, спираючись на факти, а не на інтерпретації. Креативність дозволяє побачити в дитині те, що приховане, те, що не розгледіли інші і розкрити це максимально цікаво, а резил'єнтність – допомагає встати після падіння і починати роботу знову і знову. Все це, на наш погляд, є «серцем» soft skills і достатньою умовою для проведення дослідження.

Об'єкт роботи – soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Предмет дослідження – психологічний тренінг, як засіб розвитку soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Мета роботи – теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити особливості розвитку soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей шляхом їхнього залучення до психологічного тренінга.

У відповідності до поставленої мети було визначено наступні **завдання** дослідження:

1. На основі результатів аналізу наукових джерел визначити поняття «soft skills» та охарактеризувати базові професійні компетенції студентів гуманітарних спеціальностей, які забезпечуються soft skills.

2. Виявити рівні сформованості soft skills студентів гуманітарних спеціальностей та охарактеризувати взаємозв'язок між їхніми soft skills і професійними компетенціями.

3. Визначити шляхи та особливості розвитку soft skills студентів гуманітарних спеціальностей під час проведення психологічної тренінгової програми.

4. Розробити для психологічної служби закладу вищої освіти рекомендації щодо застосування психологічної тренінгової програми з метою розвитку soft skills студентів гуманітарних спеціальностей.

Методи дослідження. Розв'язання окреслених завдань зумовило використання комплексу взаємопов'язаних методів дослідження:

- Теоретичні: аналіз, узагальнення та систематизація наукових матеріалів з проблематики дослідження;
- Емпіричні: експеримент, спостереження, діагностичні методи, математична обробка даних.

В дослідженні були використані такі діагностичні методики:

- Тест критичного мислення Л. Старкі.[35]
- Тест «Складні аналогії» [30]
- Тест емоційного інтелекту Н. Холла [42]
- Тест емоційної зрілості О. Чебикіна [42]

- Тест життєстійкості С. Мадді [29]
- Тест стресостійкості В. Щербатих [29]
- Опитувальник креативності Д. Джонса [28]
- Субтести «Використання предмета» і «Наслідки ситуації»

Дж. Гілфорда [28]

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні наукового матеріалу щодо психологічних особливостей формування навичок soft skills бакалаврів гуманітарних спеціальностей.

Практичне значення роботи полягає в діагностиці, виявленні взаємозв'язків та розробці психологічної програми щодо формування навичок soft skills у студентів.

Магістрська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (42 найменувань). Загальний обсяг становить 94 сторінки, з них основний зміст роботи викладено на 40 сторінках.

ВИСНОВКИ

В результаті проведення теоретичного та практичного дослідження ми можемо сформулювати такі висновки :

1. Soft skills – непрофесійні гнучкі компетенції. До списку компетенцій входять: організаторські та управлінські навички, навички роботи у команді, комунікативні навички, креативність, навички емоційного інтелекту, навички критичного мислення, вміння працювати з інформацією, резил'єнтність.

2. Ми віділили такі центральні складові навичок soft skills: резил'єнтність – вроджена здатність до життєстійкості і відновлення, яку можна розвинути; критичне мислення – тип мислення що відповідає за вміння мислити логічно, послідовно, вільно керувати аналітичними операціями, формувати висновки на основі фактів; емоційний інтелект – утворення, що дозволяє зрозуміти свої емоції та емоції іншого, контролювати емоції, керувати їми, розуміти власні мотиви, почуття, стани; креативність – здатність до модернізації, утворення нового, до вміння в старому побачити нове або в звичайному – незвичайне.

3. Виявили, що існують такі ефективні технології розвитку навичок soft skills: технологія розвитку критичного мислення, технологія проєктної діяльності, здоров'язберігаюча технологія, технологія проблемного навчання, ігрова технологія, кейс – технологія; технологія створення предметно-розвивального середовища, технологія навчання у співпраці, технологія дослідницької діяльності, інформаційно-комунікаційна технологія.

4. Визначили методи, етапи та вибірку експерименту, детальніше з якими можна ознайомитись у розділах 2.1 та 2.2. А також обрали і застосували ті методики, які, на нашу думку, сприяють детальнішому вивченню обраної тематики(тест критичного мислення Л. Старкі, ткст «Складні аналогії», тест

емоційного інтелекту Н. Холла, тест емоційної зрілості О. Чебикіна, тест життєстійкості С. Мадді, тест стресостійкості В. Щербатих, опитувальник креативності Д. Джонса, субтести «Використання предмета», «Намлідки ситуації Дж. Гілфорда»).

5. Була розроблена і запроваджена програма психологічних тренінгів, яка складалась з 6 занять. Кожне заняття мало тривалість близько 1,5 годин і було присвячене конкретній меті: знайомство, розвиток емоційного інтелекту, розвиток критичності, розвиток креативності, розвиток резил'єнтності, підсумки. Детальна інформація щодо структури тренінгів описана в розділі 3.2. Зі змістом програми, методами і вправами можна ознайомитись в додатках(Додаток А).

6. В результаті впровадження програми психологічних тренінгів були виявлені такі зміни в показниках: відсоткові показники критичного мислення були покращені на 8-10%, а саме виявлене зменшення кількості низьких показників, збільшення середніх і високих; відсоткові показники низького рівня за одною з методик емоційного інтелекту зменшились на 10 %, а високий рівень збільшився в два рази; відсоткові показники за тестом стресостійкості були покращені на 10-25%, у 8,3 % було виявлений вихід із стану сильного стресу; відсоткові показники креативності між опитувальником і субтестами були зрівняні порівняно з констатуючим етапом дослідження.

7. Загалом у респондентів, окрім розвитку зазначених компетенцій, спостерігається підвищення рівня шіроті і відповідальності. Детальні результати представлені в розділі 3.3

Отже, в ході проведення експерименту з дослідження soft skills, ми можемо заключити, що метод психологічного тренінгу є оптимальним для удосконалення навичок гнучкості і розвинення мотивації для подальшої роботи. Зазначимо, що для покращення показників розвитку soft skills

рекомендується збільшити кількість тренінгових занять з обраної тематики.
Результати дослідження потребують подальшого вивчення.